Literatura • Umění • Kultura 43 2026

Týdeník Unie českých spisovatelů, z. s.

VIKTORIE SURMOVÁ. Zpěvačka a skladatelka (na snímku Ivo Havlíka) se narodila do česko-ukrajinské rodiny 23. listopadu 1996 v Praze. Na základní umělecké škole studovala hru na violoncello a na konzervatoři klasický zpěv. Mluví několika jazyky. Jejím životním partnerem je Heri Joensen z kapely TÝR z Faerských ostrovů. V roce 2012 alternovala hlavní roli Popelky ve stejnojmenné opeře letos devadesátiletého (*3. června 1936) skladatele Zdeňka Zahradníka, předsedy Společnosti českých skladatelů.

Petr Chelčický *proti panování a útisku*

TOMÁŠ BUTTA

Tím, kdo „vrátil" Petra Chelčického do českých dějin, byl historik František Palacký (14. 6. 1798–26. 5. 1876). Spisovatel, překladatel, teolog, náboženský a sociální myslitel je obestřen záhadou a není snadné ho někam společensky zařadit.

Palacký ve svých *Dějinách národu českého v Čechách a v Moravě* píše, že nelze s určitostí říci, jakého byl Chelčický stavu a povolání. Podle Františka Šmahela to byl „prostý zeman nejnižší stavovské příčky". V pohledu Jaroslava Boubína nebyl Chelčický svobodný sedlák, za kterého byl považován podle staršího bádání, ale patřil k vyšším společenským vrstvám. Byl drobným šlechticem.

Také není snadné jeho zařazení do náboženských poměrů té doby. V Čechách v 15. století existovaly podle popisu samotného Chelčického čtyři skupiny – první skupinu tvoří římští katolíci, druhou husité, jejichž názory představovali pražští univerzitní mistři a kněží, třetí táboři a čtvrtou různé sekty.

Chelčický měl nejblíže k táborům, ale nesouhlasil s jejich bojovou praxí. Psal proti tomu, aby se Boží zákon hájil či prosazoval zbraněmi.

Petr Chelčický (kol. 1380 – kol. 1450) byl mimořádný spisovatel, který však nebyl školeným teologem ani mistrem svobodných umění, ale laikem, který zanechal pozoruhodné literární dílo psané v českém jazyce. K jeho nejdůležitějším spisům náleží *O boji duchovním*, *O trojím lidu řeč*, *Postila* a *Síť víry*. Petr Chelčický obsahově vychází z Bible. Jeho spisy jsou v podstatě výklady biblických knih, respektive vybraných biblických oddílů.

V Bibli a její řeči hrají významnou roli názorné obrazy, přirovnání, podobenství, alegorie. Chelčický ve svých spisech tyto biblické obrazy užívá. Například ve spise *O boji duchovním* se vyskytuje obraz bojovníka v plné zbroji podle pojednání apoštola Pavla v listě Efezským (Ef 6,10-17). Ve spise *Síť víry* je to zase obraz rybářské sítě, neboť první učedníci a apoštolové Ježíše Krista byli rybáři (L 5,1-11).

V souvislosti s naším tématem Chelčického protestu proti panování a útisku nás zajímá zejména spis *O trojím lidu řeč*. V něm je rozvíjen obraz lidského těla, přesněji Kristova těla. Tento obraz je přejat od apoštola Pavla z jeho 1. listu křesťanům do Korintu (1 K 12,4-30), kde říká: „Vy jste tělo Kristovo a každý z vás je jeho částí" (1 K 12,27).

Jestliže apoštol Pavel používá tento obraz těla, tak má na mysli obec a spo-

Pokračování na další straně

Foto: Ivo HAVLÍK

lečenství křesťanů, kde se má projevovat vzájemnost, sounáležitost a jednota. Jako v lidském těle jsou jednotlivé části propojeny, podle apoštola Pavla mají křesťané tvořit společenství, kde jsou si všichni před Bohem rovni. Během staletí, jak se proměňovala křesťanská církev a propojovala se se světskou společností, tak se měnil i výklad tohoto Pavlova obrazu těla.

Ve středověku se ve 12. století uplatňoval výklad, že toto tělo tvoří tři skupiny – ti, kteří vládnou, ti, kteří se modlí, a ti, kteří pracují. Jinými slovy šlechta a páni, duchovenstvo a rolníci. Chelčický je označuje jako „sedláci“ nebo „obecný lid“, případně „robotný lid“. Všechny tři skupiny podle teorie středověké křesťanské společnosti mají být navzájem harmonicky propojeny a vzájemně si mají sloužit. Páni chrání druhé svým mečem, duchovní vyučují druhé a modlí se za ně a třetí skupina rolníků zajišťuje obživu jak pro pány, tak pro duchovní.

S touto vžitou středověkou představou ideální křesťanské společnosti, propojující církev se světem, však právě Chelčický rozhodně polemizuje a kritizuje ji, neboť ve středověku vedla ve skutečnosti v praxi k útisku právě té třetí skupiny. Chelčický ve svém spise barvitě popisuje útisk obecného lidu: „Ti, ješto meč drží, jiné menšie údy dáví, zarmucují, tepů, sázejí do vězení, obtěžují robotami, úroky a jinými zámysli, že jako uvadlí chodie…“

Podle Chelčického moc světská jako taková vychází z pohanství a nemá svůj původ u Ježíše Krista a v jeho učení. Chelčický se opírá o Ježíšovo slovo k učedníkům: „Víte, že vládcové panují nad národy a velicí je utlačují. Ne tak bude mezi vámi: kdo se mezi vámi chce stát velkým, buď vaším služebníkem; a kdo chce být mezi vámi první, buď vaším otrokem. Tak, jako Syn člověka nepřišel, aby si dal sloužit, ale aby sloužil a dal svůj život jako výkupné za mnohé“ (Mt 20, 25-25).

Proti tomuto pojetí středověkého trojího lidu staví Chelčický vzor prvotní církve, který spočívá v tom, že přestanou takové rozdíly v těle, ale bude se projevovat rovnost bez panování jedněch nad druhými a bez jejich útisku. Podle Chelčického lidé obdarovaní Duchem se dokáží shodnout skrze lásku a spojit v pravou jednotu.

Pro nás je dnes středověké nevolnictví a závislost na druhých, kteří o nás v mnohém rozhodují, těžko představitelné. Nevolnictví bylo v době osvícenství zrušeno v roce 1781 a ke zrušení roboty došlo až v revolučním roce 1848. Nerovnost, donucení a poddanství ve společnosti, kterou středověk považoval za naprostou samozřejmost, v novodobé demokratické společnosti nemají mít již své místo. Přesto určitá nerovnost ve společnosti stále existuje. Mohou se vyskytovat různé formy útisku, omezování svobody, ponižování druhých a zbavování lidské důstojnosti. Petr Chelčický jako věřící křesťan byl tím, kdo projevil ve své době rozhodný nesouhlas se situací, kdy jeden člověk ovládá druhého, omezuje ho, utlačuje ho a využívá ke svému prospěchu.

Petr Chelčický ukázal svými radikálními názory, vycházejícími z Bible, směrem k lidské důstojnosti, svobodě a spravedlivé společnosti, která není založena na násilí a útisku, ale na vzájemnosti, soucitu, dobrovolné službě a pomoci druhým.

Autor ThDr. Tomáš Butta, Th.D., je patriarchou Církve československé husitské

IVO HAVLÍK

Když *hudba a kuchyně* jsou totéž

„Například mi hned padlo do oka, jak vám, Stravinskij, právě jako mně, chutná chleba, když je dobrý, i víno, když je dobré, a víno s chlebem spolu, jedno pro druhé, jedno přes druhé“.

Dílo ruského skladatele Igora Fjodoroviče Stravinského (1882-1971) patří k základním vývojovým proudům hudby 20. století. Ohlas má i v českých koncertních síních a operních domech. Moravské divadlo Olomouc letos v únoru uvedlo premiéru komponovaného večera v choreografii britského tvůrce Georgea Williamsona. Šlo o spojení dvou Stravinského nejslavnějších baletních děl - Pták Ohnivák a Svěcení jara. V lednu 2027 uvede Národní divadlo v Praze premiéru jeho slavné opery Život prostopášníka.

K pochopení Stravinského života a tvorby letos přispělo havlíčkobrodské nakladatelství PETRKOV vydáním půvabné knížky Charlese Ferdinanda Ramuze **Vzpomínky na Igora Stravinského**.

Necelých sto stránek textu z francouštiny v roce 2007 skvěle přeložil Jiří Reynek, syn proslulého petrkovského básníka a grafika shodného jména i příjmení. Ramuzovy vzpomínky tedy vycházejí téměř dvacet let po přetlumočení.

Ilustrace: **Jiří HAVLÍK**

Charles Ferdinand Ramuz (1878-1947) je považován za nejvýznamnějšího zástupce francouzsky psané švýcarské literatury. Stravinského poznal v roce 1915 u Ženevského jezera, kam se ruský hudební skladatel uchýlil před válečnou vřavou.

Ponecháme muzikologům, co je z hudebního hlediska v Ramuzových memoárech zaujme, gurmány potěší řádky o vztahu hudby a gastronomie:

„Vzpomínám si, že rozhovor byl o hudbě i o kuchyni; a o hudbě, protože o kuchyni; chci říct, že nám třem bylo jasné a jednou provždy jasné, že hudba a kuchyně jsou jedno a totéž a že jídlo nějaké se povede tak, jak se povede nějaký kus pro orchestr, nebo sonáta, z úplně stejných důvodů, a stejným postupem“.

Ramuz popisuje, jak spolu se Stravinským u přítele M., myslivce a výborného kuchaře, v kantonu Vaud v jídelně s vůní rizota na smržích obědvali:

„Stolování u M. začínalo zpravidla při zdejším muškátu, podávaném ve džbáně; jeho krásná pampelišková barva nás rychle přenesla k čemusi, co jeden z nás pokřtil jako „metakuchyň“: pokus o smíření, ostatně lehké, mezi tím, co je určeno patru, a tím, co sluchu (či zraku); v rovině všeobecnější a hlubší se jednalo o nový - a rozhodující - pokus o smíření duše a těla. A ta určitá láhev koňaku z časů Druhého císařství (ne-li z Prvního snad, už si dobře nevzpomínám), přinesená nakonec, měla zřejmě udělat tečku za naší debatou, ve které jsme se shodli úplně nebo téměř. Jenže ona ji naopak znovu otevřela. Ta zaprášená láhev, která už tím samým si musela získat hlasy milovníků dobrého pití, se mi zdála podezřelá. Připadlo mi, že vlastně je dokonalým symbolem akademismu, to jest onou formou umění, které k nám přichází vždy jen v doprovodu všeho druhu záruk, z nich pak především etiketou, datem a zvlášť ještě *patinou*. Mně se zdálo, že nás musí zavést hodně daleko zrovna od našich famózních ‚syrových materiálů‘, u kterých začíná každé skutečné umění“.

Při jídle se spisovatel a hudební skladatel dostávají k Stravinského rodovým kořenům.

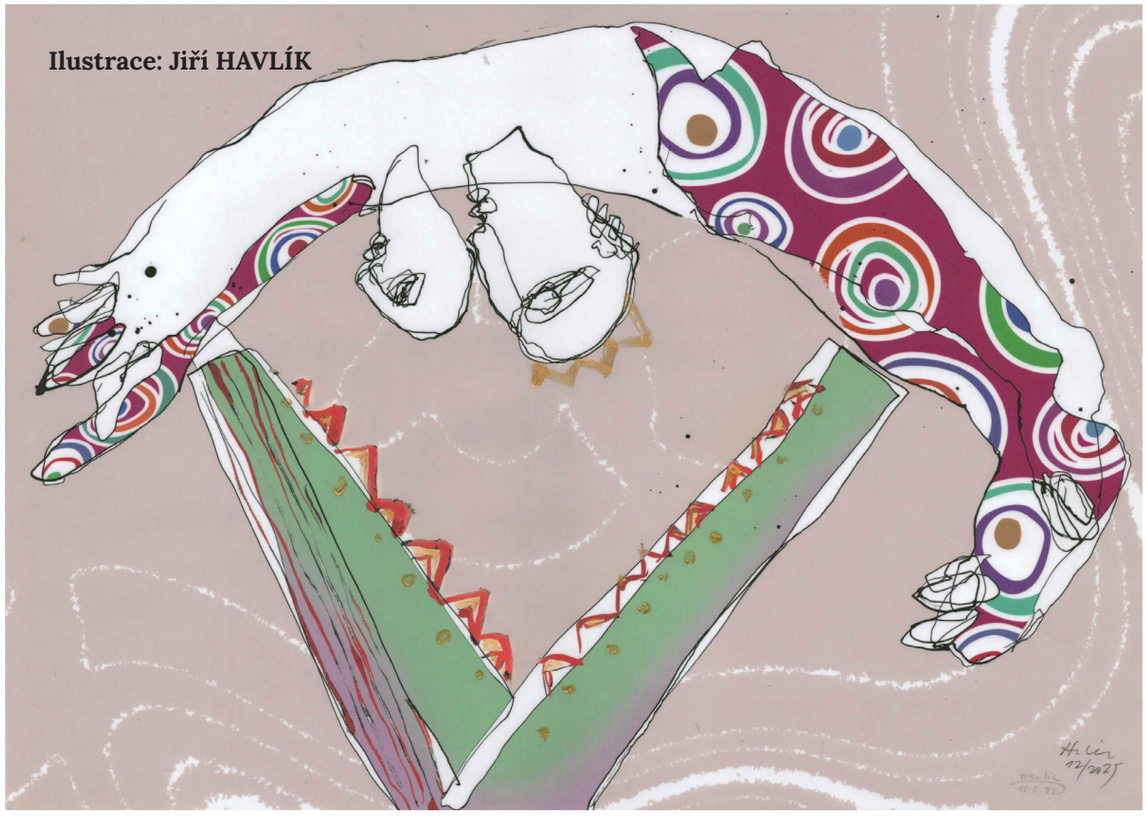
„Povídali jsme si. Stravinskij se rozhovořil o svém pobytu v mládí mezi jihovýchodními Tatary, tuším, že nedaleko Samary; a byli jsme mezi Tatary. Seděli jsme v modrém pokoji blízko lampy, zároveň jsme se spolu vydali na dlouhou cestu k těm človíčkům, k bytelným človíčkům, zakulaceným, mazaným, mrštným, šikovným, hned zlodějům koní u nich doma, hned číšníkům ve velikých městech ruské říše; hned dokonale poctivým, víc ve slově stojícím, než kdokoli jiný, - prolhaným pak s vášní a jako z profese“.

U dobrého jídla a pití dochází na četbu: „Pak mi Stravinskij povídá o Gogolovi... To vše páté přes deváté, Tolstého novely, a Tolstoj, Gogol a drobná dramata Gogolova, nebo o Puškinovi (kterého znám jen málo): literaturu, která už literaturou nebyla, a literáty, kteří však byli lidmi; všecky velké Rusy velikého Ruska“.

Igor Stravinskij zemřel 6. dubna 1971 v New Yorku. Smuteční mše a pohřeb se uskutečnily na žádost skladatele v Benátkách a je pohřben na ostrově Sv. Michala u Benátek.

Nekonečná zahrada potěšení

FRANTIŠEK UHER

Ilustrace: Jiří HAVLÍK

Získat ucelený přehled o současných vydávaných knižních publikacích je pro běžného čtenáře téměř nemožné. Do popředí proto vystupuje dostupnost knih v knihovnách, které se v tomto směru stávají dominantními institucemi. Je běžné, že se čtenáři dostane určitá kniha do rukou se značným časovým intervalem od doby vydání, možná je o to vítanější, její sdělení dostávají o to přesnější a trvalejší charakter. Nejedna kniha nikdy nezestárne, jiné takové štěstí nemají. Často jsou spojeny s konkrétním regionem, ať již jménem autora nebo obsahem.

Aniž bychom pomíjeli půvab a významnou historii českých měst, mezi nejzajímavější nesporně náleží nevelký Český Krumlov, jihočeské historické a umělecké centrum. Aniž bychom si to vždy uvědomovali, zaujati svými záležitostmi, často se s ním střetáváme, příkladně v intervalech mezi televizními programy. Nelze se nezmínit o historickém barokním divadle s kořeny z roku 1682, disponujícím zachovalými unikátními dekoracemi a kostýmy. Kdo měl příležitost do Krumlova zavítat, určitě v dobrém vzpomíná na divadlo s otáčivým hledištěm v zámecké zahradě. Atraktivností a tradicí se možná stanou cirkusové meandry, mohli bychom vzpomenout dalších krumlovských realit. Určitě máme v paměti i omezení pohybu dopravních prostředků a turistů, jejichž množství negativně působí na běžný život ve městě, každá sláva přináší i negativa. Zůstaňme však na prahu kulturní sféry.

Poněkud v ústraní obecného povědomí zůstává výtvarné a literární působení Jiřího Havlíka. (Čtenáři L-U-K znají jeho verše; a pro úplnost podotkněme, že s editorem L-U-K Ivo Havlíkem není v příbuzenském vztahu, jedná se pouze o shodu příjmení.)

To samozřejmě nic nemění na pozoruhodnosti, že vedle výtvarné tvorby se Jiří Havlík věnuje tvorbě literární a jako básník zasluhuje pozornost i uznání. Inspirován japonskými haiku (*druh verše – pozn. red.*), aniž by přísně trval na přesně vymezené formální podobě, vkládá do své poezie subjektivní postřehy převážně lyrického charakteru.

Haiku se stalo módní záležitostí, v plejádě současných českých básníků jen ojediněle najdeme jméno, jehož se haiku alespoň lehounkým stínem motýlího křídla nedotklo. Dvě Havlíkovy sbírky, KUHAI (2022, 92 str.) a NETOPÝR V POKOJI (2026, 236 str.) vydalo nakladatelství Togga. Jejich nespornou hodnotu představuje výtvarný doprovod, jehož tvůrcem je sám básník. Svižné výtvarné tvorbě se dostává vřelosti, komplexnosti a imaginárního okouzlení psaným slovem. Až zajiskří pomyšlení, nikoli zpochybnění, zda půvabné verše nejsou doprovodem výtvarného zaujetí. Básník trochu nahrává svým *//Ten nápad zmizel // vezmu papír a tužku // ale zbyl jen stín//*, a připojme něco jako drobnou zpověď *//Zítra nebudu malovat //ani psát //osmý den//*. Kdepak stín!

Tolik svébytnosti lze najít pouze ojediněle, tolik přesvědčivých poznání a vyznání! Čteme *//Zbytky koně pode mnou // slyším zvon // klopýtám v jeho rytmu //*, čteme *//V hlavě // zmatek sedmikrásek // jsi ty*, a naráz tušíme, z čeho vyvěrá pramen básníkovy inspirace. Nejsou to okázalé kytice, je to chůze prostou lučinou, s hlavou vztyčenou, stezkou prostou jako život, který je nám denní samozřejmostí.

Jako kdyby básník snil a mluvil i za nás, nahlížel do všednosti, která v sobě skrývá vzácnou perlu: *//Trhám ticho // okvětních lístků // Nikdo nepřijde//*.

Havlíkovy verše, podobné krátkým úsečkám, vybočením na zpěvné úsměvné cestě, přicházejí za čtenáři, netváří se, nepřetvařují, představují vzácný kov slov, rozdávají potěšení verši, které mají svéráz podkovy pro štěstí: *//V potoce snů // kvetou mi růže // a na stráních // trní zpívá//*. Verš *//jsi hlasem ticha//* je alegorickým obrazem bohatě sdílného ticha, které se klene jako vzácná kompletní duha *//trpělivého k nesnesení//*. Havlíkova tvorba tryská z rovnoběžné radosti, protínané kolmicemi specifických postřehů, básně připomínají drobné perly, ztracené z děravé kapsy, rybky, unikající z mělčin i tůní, pootvírají dveře, umožňují výhled do vlídnějších údolí. Řečeno s básníkem, jsou precizně vybroušenými *//ostrovy ticha//*.

Český Krumlov může být hrdý na svou minulost, na svébytně romantickou polohu, na koncerty a představení pod širou oblohou, ale neméně na pozoruhodného umělce, básníka, schopného nacházet vzácné hodnoty ve slovech, která zcela určitě nejsou náhodnými.

Babí léto Dušana Spáčila

MILAN BLAHYNKA

V první básni prvního oddílu básnické sbírky **JIN A YOUNG** (ilustrace Jan Gabler, grafická úprava Martin David; nakl. Šulc-Švarc, Praha 2025, 80 s.) představuje se její autor **Dušan Spáčil** básničkou Z *Chodska*: „Byl jsem jang / „when I was young“ / ale hin / su len jin“.

Ani kdo je podobně jako já z generace, která neměla od mateřské školy denně angličtinu, vyčte snadno z těch dvanácti slov v syté jazykové makaronštině (spisovaná čeština, chodština, valašština, angličtina a „jin“ ze známé dvojice odvěké čínské filozofie „jin a jang“), že básník v mládí byl mužný (*jang* je v té filozofii princip denní, mužný, pozitivní), ale teď je už jen *jin*, princip noční, femininní, negativní. To napovídá také jeho fotografie na s. 76: vousatý pán v křesle s brýlemi povytaženými na bezvlasé témě hlavy, s přísným pohledem, v jedné ruce na koleně s jakýmsi pootevřeným sešitem, druhá ruka se opírá rovněž o opěradlo křesla, má prsty rozevřené jako drápy a vzpíná se k zamyšlené hlavě.

Jak naznačuje třetí ze šesti oddílů sbírky, básník prožívá nyní své *Babí léto*. V něm je ještě *jang*, tedy pozitivní, teskně laskavý, jedno číslo se přímo jmenuje *Laskavá výchova*. I tady však pointa vystrkuje drápky. Pavoučci babího léta soukají pavučinky „něžné a hebké“, ale „moudří vědí“, že „pavučin je brzy plná louka, / jako chladná mlha zahalí tě šedí.“ A to už je téměř *jin*.

V básni *Mokro* je za babího léta pohoda „jako když indiánky / má malá láska jí“, dokonce „o tom, že bude lépe, / čteme si verneovky“, ale „řeka zatím klepe / na vrata do Čertovky“. Na vrata *jin*.

Vlídné „babí léto“ je ve sbírce jen oddech, sbírka začíná oddílem *Litánie*, už druhá báseň v ní, *Verze 2025*, naplno říká, jak tristně se Spáčilovi „jeví svět v láhvi naší doby“: „V sadech vykvetly atomové růže, / trhá je ten, který prý všechno může, / a mír je jako salát uvadlý, / pořádán hejny hmyzu s kusadly. // I stromy berou nohy na ramena, / kde kolem nich je uzamčená stěna, / a krky komínů se lačně točí k nebi, / odkud jim do tlam padají hrozné chleby.“

DUŠAN SPÁČIL na večeru poezie Unie českých spisovatelů ve Slovenském domě v Praze **Foto: Ivo HAVLÍK**

Podle Spáčila svět si „strouhá smrtky do zásoby / svět plný proroků, co zase už svět čistí, / zas s jiskrou ve voku, zas s novou nenávistí.“ Jak je vidět, Spáčilova už snad pověstná hravost dala se v této knížce do služeb nikoli rozmaru, ale těžkého poznání.

Druhý oddíl knížky nazval básník *Amudarja* podle nebohé řeky; vinou pyšné vlády nad přírodou byla v čase SSSR bezohledně využita k zúrodnění vyprahlé země, aby se na ní dala pěstovat bavlna; lány bavlny „vzaly jí sílu, svěžest, i krásu“ a teď „končí v písku“, „je suché ticho, / jak život ztraceného člověka“. Celý oddíl je nostalgický jako slavná protiválečná píseň Marlene Dietrichové *Řekni, kde ty kytky jsou…*: „Ach bože, kdepak jsou ty břehy, / na nichž jsem kdysi míval lehy? / (…) / Ach bože, kdepak je ta holka / s očima veselýma jak mateř-

Pokračování na další straně

ská školka. / (…) / Ach bože, kde jsou ti, co zvali mě na víno? / Tam, kam jsme chodili, je dávno zavříno!“ *Kšaft zlaté rybky* končí čtyřverším: „Tak v síti trčím, nepustí mě nikam, / zato mám v netu teď přátel defilé, / všichni jsou happy, tak si zvolna zvykám / na to, že všichni skončíme ve filé.“

Laskavý oddechový oddíl končí v lese – *Setkáním s nadějí*, ta však na básníka nemá čas, spěchá do nemocnic, do Plzně, do Ostravy, do Motola (tak to má „pořád dokola“); tím lesem šla taky „beznaděj, / ta hned řekla, že má času habaděj“. Toť zlověstné předznamenání oddílu *Havrani*.

V něm se čte i *New York* i *Malé městečko* (v básních věnovaných Johnu Lennonovi a Paulu Simonovi). Také ostatní básně oddílu mají dedikace: Micku Jaggerovi, Bobu Dylanovi, Leonardu Cohenovi, Georgi Harrisonovi, Art Garfunkelovi, zřejmě osobnostem, jimž budoucí básník propadl, když jako syn čs. diplomata dospíval v Novém Yorku. První báseň začíná: „V tom parku před Dakotou je pořád ta louka / kde někdo těžkou botou včera zas zašláp brouka.“ To je jasně *jin*. V básni *Havran*, věnované Bobu Dylanovi, černé ptáče se na rozdíl od Havrana amerického básníka zmůže jen na lakonický výraz vědoucího podivu, „však marná sláva, máš ho rád“; to je „jiný tvor, / to není havran pana Poea, / neříká žádné ‚never more‘, / jen potměšile krákne: ‚No a?‘“

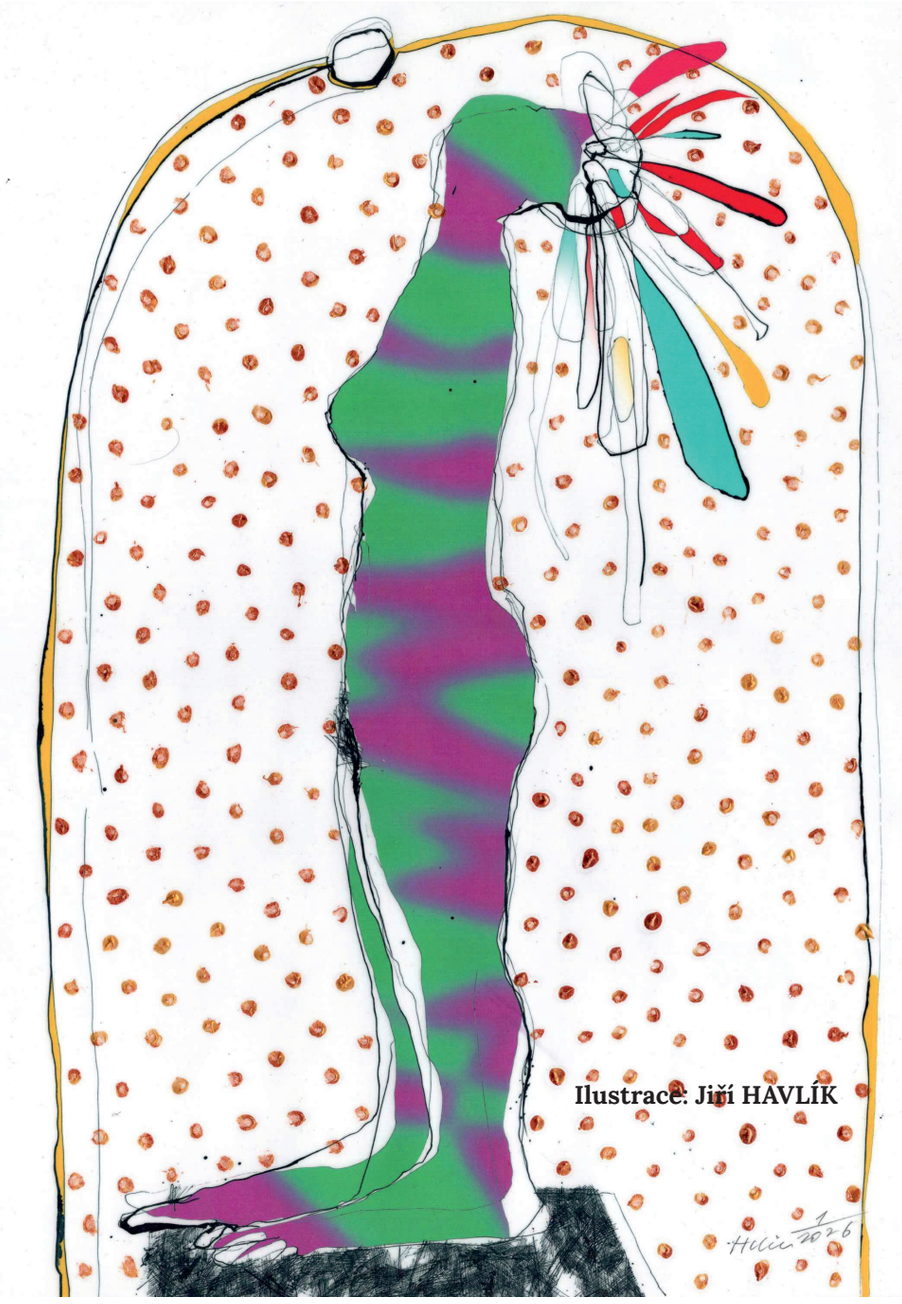
V poslední básni této části knihy básník hledá „zástup zatracených duší“ a nalézá „jen dveře zamčené, ‚stačí říkat ano, a neříkat ne‘. / Proč mám z toho snu zas / ten ledový pot?“ Jin, jin, jin…

Cyklem *Havrani* sbírka nekončí, tu uzavírá rozverná *Popina*, o níž bude ještě pár řádek, ale čtenář právem čeká, kdy po havraním cyklu, který je totálně *jin*, dojde konečně i na *jang*, na pozitivum, bez něhož není úplnosti života. V angličtině se *jang* sice píše jinak než *Young* z názvu sbírky *Jin a young* (tedy mladý), ale vyslovuje se podobně, a to Dušanu Spáčilovi stačí, aby pozitivní *jang* už předem řekl v oddíle *Amudarja*, v pointě básně *Krizová výprava*: „Co by mi poradil Indiana? / Vyhrává ten, kdo se neplazí“.

(A jen tak na okraj hry se slovem, v němž Spáčil je *young* hodně mladý i pozitivní; Spáčil si mohl pohrát i s *jin*, v angličtině psaném *in*, stejně jako *in* z módního přání kdekoho *být in*.)

(A jen tak mimochodem: přisuzovat negativa *jin* ženám a noci a *jang* mužům, to už dávno neplatí, přinejmenším v naší civilizaci od Nefertiti a od vojevůdců s přídomkem Veliký a od té doby, co právě za noci vznikají úžasná díla.)

Nebyl by to hravý Spáčil, bytostně pozitivní pronásledovatel zla v různých podobách, kdyby jeho zatím poslední kniha nekončila *Popinou*, rozmarnou persifláží známé pohádky Boženy Němcové O *dvanácti měsíčkách*. U Spáčila čteme O *dvanácti elpíčkách*, což jsou v dnešní pop„kultuře“ (proto název *Popina*) dnešní jahody. Příběh začíná slokou: „Běduje Holena: ‚Došla mi muzika!‘ / Matička na ni však zamává z publika: / ‚Nevadí, víš ty co, pošleme Marušku! / (A kdyby nechtěla – dáme jí přes držku.)‘.“ A tak „Vyhnaly Marii ze svého trajleru. /‚Ne abys přinesla nějakou operu!‘ / Však holka šikovná podle svitu hvězd / došla si pro pomoc – na R 66.“ Tam ji vzalo a podalo si dvanáctero vlasáčů vousáčů, ať si s nimi dá „páva“, a pak: „Potkala tam taky Jimmiho Hendrixe / (ten ale u ní nějak nechyt se). / Zato však Mary div nečůrala do plín, / to když jí whisky nalívala Joplin.“

Ilustrace: Jiří HAVLÍK

Když pak „sám velkej Presley“ jí nabídl „svý boty ze semiše“, řekla, že „přišla pro písničku“, a když ta píseň byla skvělá a při dalších výpravách nosila domů další poklady, chamtivá matka se zlou dcerou Holenou se vydaly „na ten plácek“, kde „rozdaly všem pár facek“, a poručili si chtivě „píseň vhodnou i pro anděly“. Vlasáči vousáči milující pohodu se těm furiím pomstili, „sáhli do skladu“ a dali jim jako vzácný kus plechovku („bacha na ni“), ve které ty bestie však nalezly „tuzemskou dechovku“, i klesly v kolenou „a pak je schoval pod krovky / strašlivý přízrak Vlachovky“).

Starší čtenáři vědí, že Holena je Maruščina zlá sestra, mladším se vybavil nejspíš Lou Fanánek Hagen a jeho písnička *Holena* – a jsme zas u Němcové. Zkrátka Spáčil zná a zřejmě miluje i českou klasiku. Jinak by sotva napsal pohádku, jak by ji dneska patrně napsala sama naše paní Božena Němcová.

Čtenář si jistě už povšiml, jak Spáčilovo plavné přecházení ze spisovné češtiny do slangu a někdy až argotu a jeho divoká makaronština mocně oživuje jednak dikci jeho veršů, skvěle prosycených obraty ze všech toků, tůní a patoků dnešní češtiny, jednak podstatně rozšiřuje už přebohatý rejstřík českých rýmů.

V téhle knížce si přijdou na své mladí i staří, oddaní čtenáři poezie i konzumenti „jen“ písniček.

Unie českých spisovatelů
Obec spisovatelů České republiky
Klub Českých a slovenských spisovatelů
Slovak PEN centre
si dovolují Vás společně pozvat na

XIII. Literární salon

Karel Sýs - Zaručeně Neodvolatelně předposlední jízda
Hosté: Eva Frantinová - editorka
Vojtěch Kolařík - ilustrátor
František Mareš - nakladatel

Eva Hrubá - Něžná nahota pravdy aneb hrubé jemnosti
Hosté: Eva Hrubá - autorka
Lubomír Brožek - předseda Klubu českých a slovenských spisovatelů

No Name - 2024 aneb Útěk z Unionie
Hosté - No Name - autoři
Rudolf Červenka - nakladatel

Kdy: 27. října 2026 v 17 hod.
Kde: Slovenský dům, Soukenická 3, Praha 1
Info: pzantovsky@seznam.cz

Poděkování Vojtěchu Kolaříkovi za užití výtvarného díla

NATAŠA BUNDALO MIKIĆOVÁ

Písací stroj

Písací stroj v rohu
už nikomu nebude písať.
Chýbajú mu klávesy
ako organu v dedinskom kostole.

Teraz len stojí zabudnutý v rohu
a zbiera prach,
sťahuje pásku ako jazyk,
ktorý povedal všetko, čo nemal.

Písal listy, príbehy, básne,
písal aj mne –
kým som ešte verila v ten zvláštny rytmus:
ťok-ťok-ťuk, ťok-ťuk,
ako srdce, keď bije prirýchlo
alebo keď ho viac niet.

Teraz je mojím starým verným priateľom,
ktorý uchováva všetko, čo som nepovedala –
v kovových pľúcach,
pod písmenami, ktoré už nikto nehľadá.

A niekedy ho, vieš, počúvam v tichosti,
ako sa mu sníva, že je klavír.

Čítanie poézie

Vzala som do rúk tú istú knihu poézie
Nepoviem názov
Nepoviem autora
Pamätám si
Bolo to minulý rok
Keď som ju naposledy čítala
Teraz k nej pristupujem opatrne
Akoby som sa bála
Naozaj sa bojím
Pretože každá báseň je krehká a výnimočná
Mala by sa čítať pozorne
Báseň po básni
Jednu ráno
Ďalšiu popoludní
Nasledujúcu večer
Možno aj narýchlo
Tiež opatrne
Pretože každé slovo sa zarýva do srdca
Každé nové je silnejšie ako predchádzajúce
Takto píše básnik
Skladá metafory ako drevo na kúrenie
Pre ten kozub v chate v lese
Každé poleno vonia vášňou a oddanosťou
Voňajú metafory a hrejú dušu
Slovo po slove
Báseň po básni
Jemne opúšťam knihu
A čakám kedy svitne nový deň

Nikdy som nedala svoje srdce spisovateľovi

Nikdy som nedala svoje srdce nijakému spisovateľovi,
a všetkých ich rovnako milujem,
sú to moji bratia, učitelia, kolegovia,
ale nie milenci.

Kým kráčam, prechádzam sa s jedným z nich,
užívam si prechádzku a rozprávanie o literatúre,
keď nalievam kávu a pálenku,
počúvam o jeho cestách a zažitých zázrakoch sveta,
rozpráva o oceneniach, recituje básne,
užíva si to, zatiaľčo hodiny obracia slová v ústach.

Chránim spisovateľov,
nedovolím, aby na nich spadla čo len mucha,
pretože viem, že sú vzácni
v tomto nezdravom svete.
Nikdy som nedala svoje srdce nijakému spisovateľovi,
dala som niečo cennejšie,
a to čas,
ktorý je jedinečný a nikdy nestarne.

***NATAŠA BUNDALO MIKIĆOVÁ** (nar. 28. listopadu 1983) je srbská básnířka a spisovatelka, její knihy a verše byly přeloženy do 13 jazyků. Díky bratislavskému Literárnemu týždenníku přinášíme překlady do slovenštiny, o které se postaral Martin Prebudila.*

Literatura • Umění • Kultura
Vyšlo 22. října 2026
luk@futura.cz
Týdeník Unie českých spisovatelů, z. s., 12. ročník (Kmen 39. ročník). Vychází jako příloha týdeníku NAŠE PRAVDA. Zakladatel Karel Sýs. Vedoucí redaktor Ivo Havlík. Redakční rada: Ivana Blahutová, Michal Černík, Michael Doubek, Pavol Janík, Alexej Mikulášek, Michal Polický, Radovan Rybák. Grafická úprava Studio FUTURA. Nevyžádané příspěvky se nevracejí. Kontaktní adresa: Politických vězňů 9, 110 00 Praha 1.